

Aardsterren

René Romijn

Aardsterren

 DE PINNE

Titel	Aardsterren
Auteur	René Romijn
Vormgeving	Arjen Bakker De Pinne
ISBN	9789403 718668

© 2023 René Romijn, alle rechten voorbehouden

Voorwoord

Dit boekje wordt uitgegeven ter gelegenheid van de 75e verjaardag van René Romijn.

Leraar, dichter, observator en vooral een intens levend mens met belangstelling voor alles wat er om hem heen gebeurt.

Heel lang is hij als godsdienstleraar een 'man van het woord' geweest, je kan als leraar en schoolpastor moeilijk je mond houden. Maar in wezen is hij meer een 'man van de gedachte'.

Zijn liefste bezigheid op vakantie is op een terras zitten en mensen kijken. Dat kan hij uren doen, wat vroeger wel eens hinderlijk was met opgroeiende kinderen... Maar die beelden neemt hij mee en verwerkt die later weer in gedichten of stukjes proza. Hij reageert bijna nooit direct, maar herkauwt wat hij in gedachten of op papier heeft, net zo lang tot hij denkt dat het goed is.

Er zijn vier gedichtenbundels van hem verschenen, twee met zogenoemde Bijbelgedichten, één met gedichten over kerken en één met gedichten die geen verbintenis hebben met kerk of geloof.

In 2019 werd hij gevraagd om stukjes te schrijven voor in het kerkblad *Geandewei*. Deze stukjes vormen een weerslag van zijn observaties en gedachten over wat hij vindt dat belangrijk is om over na te denken. Uiteraard zijn deze stukjes tijdgebonden. Daarom staat bij elke column de maand van verschijnen, zodat de lezer(-es) die kan plaatsen in de tijd waarin die is verschenen.

Tussen deze columns door vindt u nog enkele gedichten die niet eerder zijn gepubliceerd (met uitzondering van het gedicht over de Grote Kerk), omdat die mijns inziens er mooi op aansluiten.

De titel *Aardsterren* verwijst naar een soort paddenstoel die weliswaar niet zeldzaam is, maar die je toch niet zo vaak tegenkomt. Wij weten er een veldje van in Appelscha. In de beschrijving ervan op Wikipedia staat onder andere:

'Bij rijpheid van het vruchtlichaam springt de buitenlaag open en de slippen buigen zich stervormig. De binnenlaag met de sporenmassa wordt dan in het midden zichtbaar. Uit een opening op de top van dat bolletje komen de sporen naar buiten.'

Ik vond het wel een mooie metafoor voor de ontwikkeling van het denk- en schrijfproces. En de naam koppelt dan ook nog 'hemel en aarde'

Ik wens u veel leesplezier!

Marianne Romijn-Ottink

Met heel veel dank aan onze dochters Maaïke en Christa, die direct en indirect een grote bijdrage leverden om deze uitgave mogelijk te maken

Een glimp van de eeuwigheid

Toelichting op mijn gedicht op de glazen deuren van de Grote Kerk te Drachten

Bij de jongste restauratie van de Grote Kerk in Drachten zijn glazen tochtdeuren aangebracht. Maar volgens de architect was dat niet zonder gevaar: bezoekers zouden door het heldere glas niet in de gaten kunnen hebben dat zij deuren voor zich hadden. En daar pijnlijk mee in aanraking kunnen komen. Dus moest er volgens bouwvoorschrift iets op de deuren worden aangebracht om ongelukken te voorkomen.

Ik vond het een hele eer om het verzoek te krijgen of er op de deuren een gedicht van mij aangebracht mocht worden. Nou, zeg daar maar eens nee tegen! Dat aanbrengen is trouwens gebeurd via een methode van zandstralen in glas. Naar ik begrepen heb door een firma in Duitsland. Het is mijn gedicht *Grote Kerk* geworden en daar wil ik graag een toelichting op geven.

Drachten is van oudsher een turfdorp, een dorp van mensen die hard moesten werken in de turfstekerij. En daar verwijzen de eerste regels naar: 'gestoken turf smeult nog na...' Opvallend was dat bij genoemde restauratie ontdekt werd dat er turf is gebruikt in deze kerk, waarschijnlijk als isolatiemateriaal tussen het plafond en de muur. Restanten daarvan zijn zichtbaar gemaakt boven de tochtdeuren. Die turfstekers moesten niet alleen hard werken, maar zaten – zo stel ik mij voor – met pijnlijke ruggen ook nog eens 's zondags op harde banken in de kerk. Hoe hard en hoe recht(hoekig) kunt u zelf nog beleven als u eens gaat zitten op één van de paar oude

houten banken die er nog overgebleven zijn.

Veel moois is er in deze kerk te zien. En zeer opvallend is daarbij zeker ook het orgel van Hillebrand. Nee, niet te vergelijken met het juweel van bijvoorbeeld de Martinikerk in Groningen of de Jacobijnerkerk in Leeuwarden. Maar elke keer als ik in onze Grote Kerk kom, wordt mijn blik toch getrokken naar dat hele fraaie instrument, wat mij daarbij opvalt, is dat de orgelbouwer gespeeld heeft met het getal 7:

'speelt het orgel met zeventallen...' Het rugwerk van het orgel bestaat uit 11 segmenten met elk 7 pijpen. En het hoofdwerk ook. 11 keer 7 is 77 (tweemaal het getal 7). Zeven is een bijzonder getal in de Bijbel: de 7 scheppingsdagen. Het wordt ook wel het getal van de volheid genoemd. En die $7 \times 11 \times 2$ orgelpijpen laten het instrument 'vol' klinken!

Wat ik ook bijzonder vind, zijn de gebrandschilderde ramen van de gebroeders Staak. Bijzonder omdat ze zo kleurrijk zijn. Maar ook bijzonder omdat ze geen Bijbelse voorstellingen bevatten. Iets dat je misschien wel zou verwachten in een kerk... Nee, het zijn symbolen van de wereldse macht: 'waar de macht van weleer zichzelf verkondigt in kleurrijke ramen...' De Staten Van Friesland bijvoorbeeld. Ze dateren uit een tijd waarin gewone mensen niets te zeggen hadden over het bestuur. De macht berustte bij overheden die zich niets lieten gezeggen door arme turfstekers. En dat werd hen in de kerk nog eens ingepeperd. Want als de preek saai was, dwaalde je blik naar die ramen naast de preekstoel. Toch vind ik ze schitterend. En tja, er zijn nog altijd saaiere preken....

En dan in de wintermaanden als het vroeg donker is. Wat een schitterende verlichting heeft onze kerk dan d.m.v. de

kroonluchters. Eigenlijk zijn ze qua stijl al een beetje te oud voor dit 18e-eeuwse gebouw. Ze komen dan ook van elders. Maar wat een koperen weelde: 'kroonluchters zweven met distinctie...'

En kijk hoe ze hun licht ook werpen op de symbolen die uitgesneden zijn in het hout van de preekstoel.

Zoveel moois (ik heb nog lang niet alles genoemd of verwerkt in mijn gedicht), maar uiteindelijk gaat het natuurlijk niet daarom in een kerk. Een kerk hoort een kloppend hart te hebben voor kleine en geringe mensen. De armen hebben wij immers nog altijd bij ons. En dat kloppende hart kunt u ook horen als de torenklok het uur aangeeft: 'maar elk uur bonkt het hart dit bouwwerk in de keel...' En dat bonken klinkt dwars door gesproken woord en gezang heen. Een herinnering aan onze roeping: wij horen er te zijn voor onze medemens. Tenminste, zo voel ik het.

Het gedicht was al gemaakt voor de restauratie van de kerk. Omdat ik altijd al gehouden heb van dit gebouw. Eén van de weinige bouwkundige juweeltjes in Drachten. Dit monument zal er niet staan tot in der eeuwigheid, maar tot die tijd mag het er een glimp van zijn. Ga maar lezen, die deuren.

Maart / april 2018

Grote Kerk

*gestoken turf smeult nog na
in dit monument van povere zwoegers
waar de macht van weleer
zichzelf verkondigt in kleurrijke ramen
speelt het orgel met zeventallen
vermengt hun tonen met jubel of verdriet
kroonluchters zweven met distinctie
werpen hun licht op symbolen
kunstig uitgesneden in hout
dragers van een hoog woord*

*maar elk uur bonkt het hart
dit bouwwerk in de keel
slaat de klok het ritme van een vraag:
hoe groot is deze kerk
voor kleine mensen?*

*want zittend op harde banken
pijnigen zij hun rug
aan de hoekige geschiedenis van recht en onrecht
toch laven zij zich in stilte
aan de kracht van een geopend boek
en putten moed
uit een glimp van de eeuwigheid*

De tijd staat stil

Weet u wie die klok heeft stilgezet? Die grote klok met één wijzer daar hoog in de Grote Kerk in Drachten, tegenover de preekstoel? Een stilstaande klok, dat roept vaak onrust bij ons op. Wij associëren dat zelfs met sterven. De tijd staat hier stil. Op elf uur.

Was deze klok vanzelf versleten? En waarom heeft niemand hem weer op gang gebracht? Als hij dan is aangebracht om de dominee te laten weten wanneer hij moest stoppen met preken, dan heeft hij geen functie meer. Wij hebben nu horloges en geen dominee haalt het nog in zijn of haar hoofd om te lang door te preken. Wij zijn immers steeds minder mensen van het woord en steeds meer van het beeld. En juist zo'n beeld van een stilstaande klok...

Toch heeft de tijd niet stilgestaan. Die gaat immers altijd door. Dat zie je ook in dit kerkgebouw. Er zijn dingen in de tijd veranderd en er veranderen nog steeds dingen. Banken zijn vervangen door stoelen. Dogma's zijn vervangen door gesprekken over geloof. En we zingen steeds weer nieuwe liederen.

Veel kerkbezoekers zaten ook met hun rug naar de klok toe. Hij was er blijkbaar niet voor hen. En voor wie is hij er dan nu? Eigenlijk voor niemand meer. Alleen voor een enkele cultuurliefhebber die dit gebouw op zaterdagmiddag eens komt bekijken.

De tijd is uit de kerk verdwenen. Maar niet de kerk uit de tijd. Nog steeds niet. Aarzelend, zoekend en worstelend loopt de kerk nog steeds mee met mensenlevens. We zoeken er houvast, troost, verbinding, richting.

Niet meer met de rug naar de samenleving. Wij nemen de samenleving juist mee het gebouw in. Met gebeden, tentoonstellingen, met bijeenkomsten over wat al niet. En wij zoeken er God. Die soms misschien wel even moeilijk binnen dit gebouw te vinden is als daarbuiten. Maar toch.

De klok is versleten, de mensen verslijten en ondanks alle restauraties verslijt dit kerkgebouw ook. Slijt dan alles? Volgens Lied 280 vers 7 niet:

*Dit huis slijt met ons aan de tijd
Maar blijven zal de kracht
Die wie hier schuilen verder leidt
Tot alles is volbracht.*

Nou, dan hebben wij nog wel even de tijd.

Mei 2018

Of toch niet?

Komt een rabbijn de kerk binnengelopen. Dat klinkt als het begin van een mop van Max Tilleur (even googelen, jongelui). Maar het was de werkelijkheid. Een joodse rabbijn gaat voor in een protestantse eredienst! Gelukkig is haar vrouw-zijn op zich geen bijzonderheid meer. Maar joods... dat is toch wel heel bijzonder. Zo vriendelijk is de christelijke kerk niet geweest voor joodse mensen in de loop van de eeuwen. Uitspraken van bijvoorbeeld Luther over joden doen nog pijn in onze oren. En ach, daar is nog zoveel meer ellendigs over te vertellen.

Maar deze rabbijn, mevrouw Tamarah Benima, heeft geen afkeer van de kerk. Zij ziet niet om in wrok. Wij, mensen van de PKN in Drachten, denken dat zij ons wat te zeggen heeft en zij is dat blijkbaar met ons eens. Heel bijzonder, zoals zij het Oude Testament (voor haar de Tenach) uitlegt. Net zoals Jezus dat deed in zijn tijd. Er was toen immers ook nog geen Nieuw Testament. Een uitleg van de Schriften zonder daarbij Jezus centraal te stellen. En toch klinkt zijn boodschap in haar woorden door, Jezus was immers ook een kind van het zogenaamde 'oude verbond'.

Deze rabbijn bidt met ons en laat ons liederen zingen uit onze eigen bundel. Daar staat zij als een klein godswonder. Hoe heeft haar moeder 'de' oorlog overleefd? Hoe ervaart zij onze discussie over 4 mei? Hoe is het mogelijk dat een rabbijn na zoveel eeuwen virulent en latent antisemitisme toch een kerk wil binnenstappen? En zich daarbij vrij voelt om ons een woord te brengen? Gelukkig wordt zij daarbij in onze Grote Kerk begeleid door één van haar koningen: David. Hij speelt met haar mee daar boven op het orgel.

Maar wat is het waar ik eigenlijk voor kom, als ik zo'n dienst met haar bijwoon? Niet voor het 'apies-kijken'. Niet voor haar preek. Niet voor haar joodse uitleg. Dat krijg ik er allemaal gratis bij. Nee, ik kom eigenlijk voor het laatste wat zij in zo'n dienst doet: zij geeft ons de zegen! Als christen gezegend worden door een joodse rabbijn, dat ervaar ik als iets heel bijzonders. Zij, als vertegenwoordiger van het 'oude volk' geeft mij de zegen. Ik, als nazaat van al die jodenmijders en jodenverachters, ontvang die zegen. Het lijkt dan wel of Adonai rechtstreeks tot mij spreekt.

Dat zal wel verbeelding zijn. Of toch niet?

Juni 2018